

ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO IR SLAPUKŲ NAUDOJIMO TEISĖTUMO, ĮGYVENDINAMŲ DUOMENŲ SAUGUMO PRIEMONIŲ TINKAMUMO KELIONIŲ AGENTŪROSE TIKRINIMŲ REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

2017-03-14

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – VDAI), siekdama išsiaiškinti asmens duomenų tvarkymo ir slapukų naudojimo teisėtumą bei įgyvendinamų duomenų saugumo priemonių tinkamumą, atliko asmens duomenų tvarkymo teisėtumo patikrinimus 7 kelionių agentūrose.

Tikrinimo metu visose 7 kelionių agentūrose nustatyta Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAĮ) pažeidimų.

Dėl pranešimo apie duomenų tvarkymą

Asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantis ADTAĮ numato, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi automatiniu būdu tik kai duomenų valdytojas arba jo atstovas Vyriausybės nustatyta tvarka praneša VDAI. Tikrinimo metu nustatyta, kad 5 kelionių agentūros tvarkė asmens duomenis (vardą, pavardę, gimimo datą, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą, asmens tapatybės dokumento duomenis, duomenis apie skrydžio informaciją ir kt.) aviabilietų pardavimo tikslu prieš tai nepranešusios VDAI, kaip tai numato ADTAĮ 31 straipsnis (2 iš jų pranešimus apie asmens duomenų tvarkymą automatiniu būdu pateikė tikrinimo metu).

Dėl asmens duomenų tvarkymo reglamentavimo

ADTAĮ 30 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad duomenų valdytojas ir duomenų tvarkytojas privalo įgyvendinti tinkamas organizacines ir technines priemones, skirtas apsaugoti asmens duomenims nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, pakeitimo, atskleidimo, taip pat nuo bet kokio kito neteisėto tvarkymo, o 2 dalyje VDAI nustato bendruosius reikalavimus organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms. VDAI direktoriaus 2008 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. 1T-71 „Dėl bendrųjų reikalavimų organizacinėms ir techninėms asmens duomenų saugumo priemonėms patvirtinimo“ nustatyti Bendrieji reikalavimai organizacinėms ir techninėms asmens duomenų saugumo priemonėms (toliau – Bendrieji reikalavimai).

Tikrinimo metu nustatyta, kad 4 kelionių agentūros neturi dokumento, reglamentuojančio asmens duomenų tvarkymą, kaip to reikalauja ADTAĮ 30 straipsnio 1 dalis ir Bendrųjų reikalavimų 8 punktas, o kitų 3 kelionių agentūrų dokumentai, reglamentuojantys asmens duomenų tvarkymą, neatitiko ADTAĮ bei Bendrųjų reikalavimų (pvz., nėra reglamentuoti asmens duomenų tvarkymo tikslai, tvarkomų asmens duomenų sąrašas kiekvienu nustatytu asmens duomenų tvarkymo tikslu (t. y. paslaugų teikimo ir tiesioginės rinkodaros tikslu), asmens duomenų saugojimo terminai, asmens duomenų teikimo tvarka ir kt.).

ADTAĮ 30 straipsnio 5 dalis nustato, kad duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo, kuris nėra duomenų valdytojas, santykiai turi būti nustatomi rašytinėje sutartyje, išskyrus atvejus, kai tokius santykius nustato įstatymai ar kiti teisės aktai. ADTAĮ 30 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad duomenų valdytojas, įgaliodamas duomenų tvarkytoją tvarkyti asmens duomenis, nustato, kad duomenys turi būti tvarkomi tik pagal duomenų valdytojo nurodymus.

Tikrinimo metu nustatyta, kad 4 kelionių agentūrų sutartyse su duomenų tvarkytojais nėra nurodyta, kokius konkrečius asmens duomenų tvarkymo veiksmus šios kelionių agentūros įgaliotos atlikti bei kokias privalo įgyvendinti organizacines ir technines asmens duomenų saugumo priemones.

Dėl duomenų subjekto teisių ir jų įgyvendinimo

Tikrinimo metu nustatyta, kad visos kelionių agentūros netinkamai įgyvendino duomenų subjekto teises:

- teisę būti informuotam apie savo asmens duomenų tvarkymą,
- duomenų subjekto teisę susipažinti su savo asmens duomenimis bei
- teisę reikalauti ištaisyti, sunaikinti ar sustabdyti savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus.

Tikrinimų metu nustatyta, kad 4 kelionių agentūrų interneto svetainėse duomenų subjektams nėra pateikiama informacija apie asmens duomenų tvarkymą, kaip to reikalauja ADTAI 24 straipsnio 1 dalis (pvz., kokiais tikslais yra tvarkomi asmens duomenys, kam ir kokiais tikslais duomenys yra teikiami, kokius savo asmens duomenis duomenų subjektas privalo pateikti ir kokios yra duomenų nepateikimo pasekmės, duomenų subjekto teisės ir pan.).

ADTAI 25 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad duomenų subjektas, pateikdamas duomenų valdytojui ar duomenų tvarkytojui asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, turi teisę gauti informaciją, iš kokių šaltinių ir kokie jo asmens duomenys surinkti, koku tikslu jie tvarkomi, kokiems duomenų gavėjams teikiami ir buvo teikti bent per paskutinius 1 metus. Tikrinimo metu nustatyta, kad 2 kelionių agentūrų sudarytos sąlygos nepilnai įgyvendina ADTAI 25 straipsnio reikalavimus, kadangi duomenų subjektui nebūtų pateikiama informacija, iš kokių šaltinių ir kokie jo asmens duomenys surinkti, koku tikslu jie tvarkomi, kokiems duomenų gavėjams teikiami ir buvo teikti bent per paskutinius 1 metus, kaip to reikalauja ADTAI 25 straipsnio 1 dalis.

Nustatyta, kad 3 kelionių agentūros nesudaro sąlygų tinkamai įgyvendinti ADTAI 26 straipsnyje nustatytą duomenų subjekto teisę reikalauti ištaisyti, sunaikinti ar sustabdyti savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus (pvz., nėra nustatytas bei reglamentuotas konkretus terminas (rekomenduotina 5 darbo dienos), per kurį kelionių agentūros įgyvendins duomenų subjekto teisę ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus).

Dėl asmens duomenų saugojimo termino

Tikrinimo metu nustatyta, kad 1 kelionių agentūroje nėra nustatytas asmens duomenų saugojimo terminas, o 2 kelionių agentūrose duomenys saugomi ilgiau, negu yra nustatytas terminas, o tai prieštarauja ADTAI nustatytiems reikalavimams.

Pagal ADTAI 4 straipsnį asmens duomenys saugomi ne ilgiau, negu to reikalauja duomenų tvarkymo tikslai. Kai asmens duomenys neberekalingi jų tvarkymo tikslams, jie turi būti sunaikinami, išskyrus tuos, kurie įstatymų nustatytais atvejais turi būti perduoti valstybės archyvams. Remiantis minėta įstatymo nuostata, duomenų valdytojas turi nustatyti konkretų (ne minimalų ar maksimalų) asmens duomenų saugojimo terminą. Duomenų saugojimo terminas turi būti pagrįstas ir turi būti nustatomas įvertinant poreikį tvarkyti asmens duomenis atsižvelgus į duomenų tvarkymo tikslus.

Dėl asmens duomenų tvarkymo tiesioginės rinkodaros tikslu

ADTAI 2 straipsnio 12 dalyje apibrėžta, kad tiesioginė rinkodara yra veikla, skirta paštu, telefonu arba kitokiu tiesioginiu būdu siūlyti asmenims prekes ar paslaugas ir (arba) teirautis jų nuomonės dėl siūlomų prekių ar paslaugų. Tikrinimo metu nustatyta, kad klientų asmens duomenis tiesioginės rinkodaros tikslais tvarko 6 kelionių agentūros, kurios apie tokį asmens duomenų tvarkymą nepranešė VDAI ir pažeidė ADTAI 31 straipsnio reikalavimus.

ADTAI 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi tiesioginės rinkodaros tikslais tik po to, kai duomenų subjektas duoda sutikimą. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių (toliau – ERĮ) 69 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad naudoti elektroninių ryšių paslaugas, įskaitant elektroninio pašto pranešimų siuntimą, tiesioginės rinkodaros tikslu leidžiama tik gavus išankstinį abonentu ar registruoto elektroninių ryšių paslaugų naudotojo sutikimą. Tikrinimo metu nustatyta, kad 4 kelionių agentūrose asmens duomenų rinkimo metu duomenų subjektai nebuvo informuojami apie duomenų subjekto teisę nesutikti dėl jo asmens duomenų tvarkymo tiesioginės rinkodaros tikslu, kaip to reikalaujama ADTAI 27 straipsnio 1 dalyje.

3 kelionių agentūros, nesudarydamos aiškios ir lengvai įgyvendinamos galimybės duomenų subjektui išreikšti sutikimą ar nesutikimą dėl jo asmens duomenų tvarkymo tiesioginės rinkodaros tikslais, pažeidė ADTAI 14 straipsnyje ir ERĮ 69 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

Tikrinimo metu nustatyta, kad 3 kelionių agentūrose nėra nustatytas ir reglamentuotas asmens duomenų, tvarkomų tiesioginės rinkodaros tikslu, saugojimo terminas.

Dėl slapukų naudojimo teisėtumo

ERĮ 61 straipsnio 4 dalyje yra nustatyta, kad saugoti informaciją arba suteikti galimybę naudotis jau saugoma informacija abonto ar faktinio elektroninių ryšių paslaugų naudotojo galiniame įrenginyje leidžiama tik su sąlyga, kad atitinkamam abonentui ar faktiniam elektroninių ryšių paslaugų naudotojui, vadovaujantis ADTAĮ suteikus aiškia ir išsamią informaciją, įskaitant informaciją apie tvarkymo tikslus, jis davė sutikimą. Šios nuostatos nedraudžia techninio saugojimo ar naudojimosi duomenimis, kurio vienintelis tikslas yra perduoti informaciją elektroninių ryšių tinklu, taip pat būtiniais atvejais teikti informacinės visuomenės paslaugas, kurias užsako abonentas ar faktinis elektroninių ryšių paslaugų naudotojas.

Tikrinimo metu nustatyta, kad 7 kelionių agentūrų į vartotojo kompiuterį įrašoma laikino galiojimo informacija, t. y. interneto svetainėse yra naudojami slapukai (angl. *cookies*), neatitinka ERĮ 61 straipsnio 4 dalyje nustatytų reikalavimų.

Nustatyta, kad 1 kelionių agentūros interneto svetainėje vartotojams nepateikiama informacija apie naudojamus slapukus. Visose 7 kelionių agentūrose nėra gaunamas vartotojo sutikimas dėl tokios informacijos įrašymo į vartotojo galinį įrenginį.

Tikrinimų metu nustatyta, kad slapukų įrašymo į galinį vartotojo įrenginį tikslai yra susiję ne tik su internetinio puslapio funkcionavimu, todėl kelionių agentūros turi įgyvendinti ERĮ 61 straipsnio 4 dalies reikalavimus: duomenų subjektui turi būti aiškiai ir išsamiai pateikta informacija apie informacijos į vartotojo galinį įrenginį įrašymą (slapukų naudojimo tikslus, slapukų galiojimo terminą bei nurodoma, kokie konkrečiai slapukai naudojami ir kokius duomenis jie fiksuoja) iš karto atsidarius tinklalapį ir gauti asmens sutikimą dėl tokios informacijos įrašymo (išskyrus atvejus, jei slapukai yra būtini informacijai perduoti ir teikti informacinės visuomenės paslaugas).

Visoms kelionių agentūroms pateikti nurodymai pašalinti nustatytus pažeidimus.